

Doğal Afet Nedir?

En geniş anlamıyla **afet** insanlara zarar veren olaylardır. **Doğal afet** ise can ve mal kaybına yol açan doğal olaylardır. Bu doğal olayların oluşumunda insanların da etkisi olabilmektedir. Bu tür afetlere beşeri afet diyoruz. Bunlara örnek olarak, kazalar, kontrol edilmeyen nükleer etkinlikler, terör eylemleri, hava, su kirliliği, erozyon, heyelan, yangınlar, küresel ısınma verilebilir. insanların yaşamadığı alanlarda görülen olaylar can ve mal kaybına neden olmadığından afet kriterine girmemektedir.

Doğa olaylarının doğal afete yol açmasında iki faktör etkilidir.

1. Doğa olayının uç değerlerde (ekstrem) olması: İnsanların bulunduğu yerdeki doğa olayının büyüklüğü, olayın afet hâline dönüşmesinde etkili olur. Gemileri karaların içlerine kadar sürükleyen tsunaminin, otomobilleri havalandıran bir hortumun, uzun süren kuraklığın veya 9,0 büyüklüğündeki bir depremin insan ve beşerî yapılar üzerindeki etkisi çok daha fazladır.

2. İnsanların doğal afet bilinci: Doğa olaylarının doğal afete dönüşmesinde insanların doğal afetler karşısındaki farkındalığı ve davranışları önemli ölçüde etkili olmaktadır. Doğal ortamdan nasıl yararlandırıldığı, beşerî ve ekonomik faaliyetler için yer seçimi, doğa olaylarının afete dönüşmesinde çoğu zaman asıl belirleyici olandır. Kısaca, yaşanan yerde doğal afet risklerini dikkate almadan yapılan faaliyetler doğal afetlere zemin hazırlar.

Doğal Afetlerin Genel Özellikleri:

- Oluşumları doğa olayları ile ilişkilidir.
- Can, mal ve doğal kaynak kaybına yol açarlar.
- Kısa zamanda (aniden) meydana gelmesi.
- Başladıktan sonra insanlar tarafından engellenememesidir.
- Bir doğal afet başka bir doğal afetin oluşmasına neden olabilir.

Bazı afetlerin nerede ve ne zaman olabileceği tahmin edilebilmektedir. Örneğin; depremin fay hatları üzerinde daha fazla olduğu bilinmektedir. Kaya düşmesi, heyelan, çığ, sel olaylarının nerelerde daha çok görülebileceği bilinmektedir.

Bazı olaylar normal ölçülerde, normal zamanlarda oluştuğu zaman zarara neden olmadıkları halde şiddetlerinin fazla olduğu zamanlarda afet niteliği kazanmaktadırlar. Örneğin iç ve Doğu Anadolu'da kış mevsiminde meydana gelen don olayları zarara yol açmazken ilkbahar mevsiminde meydana gelen don olaylarından tarım ürünleri çok büyük zarar görmektedir. Bazı afetler arkasından diğer afetleri de tetikleyebilmektedir. Örnek olarak, sel ve su baskınlarından sonra görülen salgın hastalıklar, depremlerden sonra görülen yangınlar, heyelanlar verilebilir.

Erozyon, hem meydana gelişinin uzun süreli olması ve başladıktan sonra insanlar tarafından engellenebilir olma özelliğiyle afet dışında kalmaktadır. Ülkemizde çok önemli etkileri olduğundan bu konuyu da afetler kapsamında inceleyeceğiz. Bazı afetlerin etkileri hemen görüldüğü gibi bazı afetlerin etkileri de zamanla ortaya çıkmaktadır. Depremin, selin, çığ'ın etkisi hemen görülürken, kuraklığın etkisi zamanla kendini göstermektedir.

NOT: Doğal afetler, ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeylerine göre farklı ölçüde etkili olmakta, aynı tür doğal afetlerden gelişmemiş ülkeler daha fazla zarar görmektedir. Üretimde azalma, kişi başına düşen milli gelirden azalma, ihracatta azalma ülke ekonomisini çok olumsuz etkilemektedir.

Sık meydana gelen doğal afetler arasında; depremler, sel, kasırga, volkanik patlamalar, insan kökenli felaketler arasında; nükleer kazalar, kimyasal kazalar, trafik kazaları ve yangınlar sayılabilir.

Oluşumlarına Göre Doğal Afet Türleri



Oluşum kökenlerine göre doğal afetleri üçe ayırabiliriz.

1. Yer kökenli doğal afetler (deprem, tsunami, volkan püskürmesi vb.)

2. Atmosfer kökenli doğal afetler (fırtına, sel, don, dolu, aşırı kar, çığ, yıldırım düşmesi, iklim değişikliği vb.)

3. Biyolojik kökenli doğal afetler (salgın hastalıklar, böcek istilası vb.)

Ayrıca doğal afetleri oluşumlarına göre **hızlı gelişenler** (deprem, çığ, dolu, sel, tornado vb.) ve **yavaş gelişenler** (kuraklık, erozyon, çölleşme vb.) olarak da ikiye ayırabiliriz.

Afetlerin doğurduğu doğrudan sonuçlar

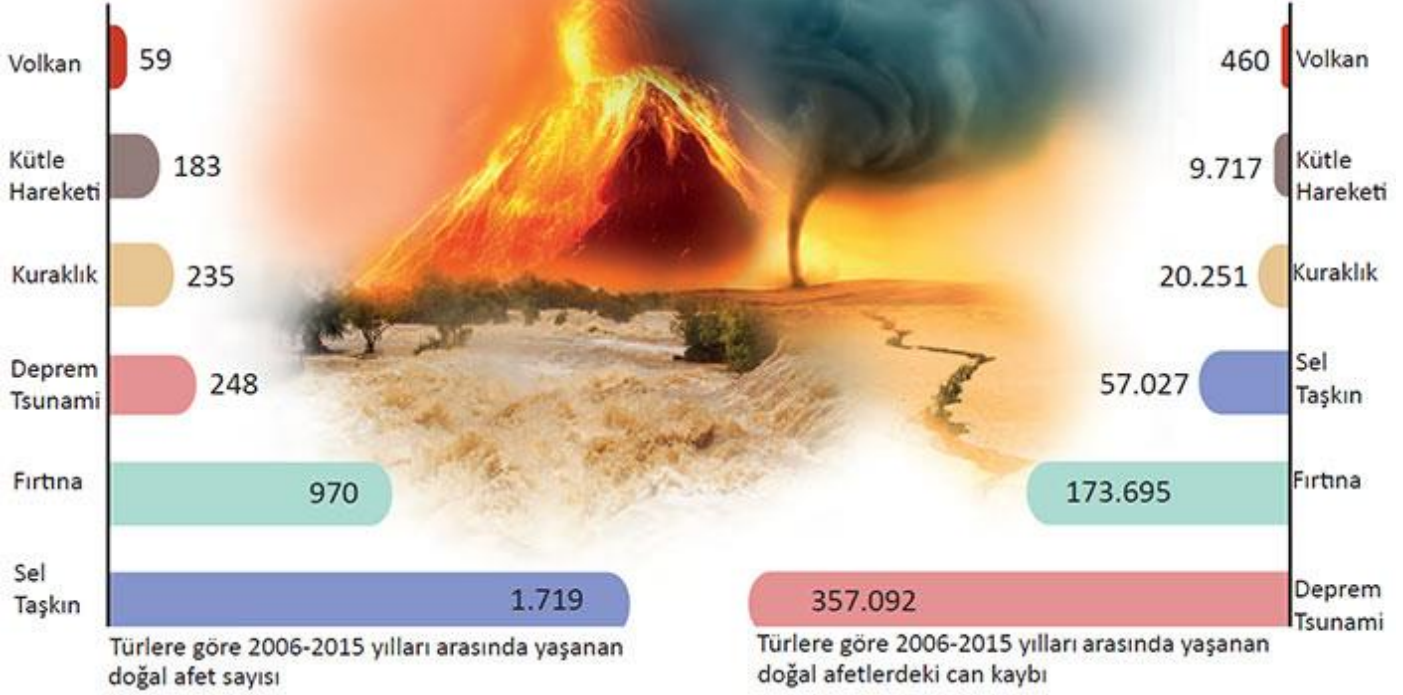
- Can kaybı
- Konut hasarı
- Toprak kaybı
- Tarımsal ürün kaybı
- Ulaşım yapılarının tahribi
- Haberleşmenin kesilmesi

Afetlerin doğurduğu dolaylı sonuçlar

- İşsizlik
- Psikolojik etki (panik, korku)
- Salgın hastalık

Doğal afetlerin büyüklüğü; genel olarak doğa olayının neden olduğu can kayıpları, yaralanmalar, yapısal hasarlar ve yol açtığı sosyal ve ekonomik zararlar ölçülmektedir. Bu zararlar içinde en çok dikkate alınan ise doğal afetin ortaya çıkardığı can kaybıdır.

Dünya’da 2006-2015 yılları arasında en çok yaşanan doğal afet türü, kayda geçen doğal afetlerin %50’sine karşılık gelen sel ve taşkın olmuştur. Buna karşılık aynı dönemde doğal afetler sonucu yaşanan ölümlerin %58’i deprem ve tsunami sonucu meydana gelmiştir.



**COĞRAFYA
HOCASI**